

Личко Валерія Сергіївна
Національний університет «Одеська юридична академія»
доцент кафедри загальної теорії права та держави,
кандидат юридичних наук

ПРАВОВА ДОПОМОГА ЯК РІЗНОВИД ДОПОМОГИ ОСОБИСТОСТІ

Забезпечення Українською державою прав, свобод та законних інтересів своїх громадян є пріоритетним завданням держави на сьогоднішній день. Однією з конституційних гарантій, передбачених Конституцією України, є право на правову допомогу.

Правова допомога є одним із видів допомоги, який на сьогоднішній день має важливе значення для суспільства в нашій державі. Право на правову допомогу покликано забезпечувати права і свободи громадян та юридичних осіб, які потребують для розв'язання проблемної ситуації залучення кваліфікованих у правовій сфері професіоналів, які будуть сприяти ефективному, швидкому, якісному вирішенню конфлікту.

Для того, щоб охарактеризувати правову допомогу як різновид допомоги особистості, вважаємо за необхідне охарактеризувати поняття допомоги взагалі та визначити притаманні йому ознаки.

В. С. Кашковський виділив суттєві ознаки, що характеризують та розкривають поняття «допомога». Серед них:

- наявність негативних факторів природного, техногенного, біологічного, соціального та іншого характеру, що сприяють шкідливому впливу на один чи кілька суттєвих елементів життєдіяльності людини, групи осіб, спільності людей, здатних викликати настання значних шкідливих наслідків;
- активна професійна діяльність відповідного спеціаліста, спрямована на розпізнавання ситуації, визначення засобів, спрямованих на запобігання шкідливим наслідкам, і їх використання;
- співпраця потерпілого, спрямована на повідомлення важливої для надання допомоги інформації;
- наявність відповідної форми згоди (угоди) на надання допомоги;

– фізична, матеріальна, моральна та інша жертвенність при наданні допомоги [1, с. 12–13].

Оскільки допомога особистості представляє собою діяльність, їй властиві риси, структурні елементи, що характеризують кожен вид людської діяльності. Характеристика допомоги особистості як особливого виду людської діяльності передбачає встановлення специфіки відображення в ній загальних якостей діяльності, дослідження вирізняючи якостей суб'єкта, об'єкта, мети, засобів тощо даного виду діяльності. Ці особливості, відображені у свідомості особи, яка здійснює пізнання, представляють собою ознаки допомоги особистості, сукупність яких дає уявлення про неї, як про соціальне явище.

Ознаками допомоги особистості на сучасному етапі історичного розвитку, на думку В. Ю. Панченко [2, с. 9–12], являються:

1. Наявність суб'єкта одержання і суб'єкта надання допомоги. Суб'єкт одержання допомоги (отримувач) – це людина, яка потребує допомоги. Потребування допомоги є нездатністю суб'єкта в силу об'єктивних або суб'єктивних причин задовольнити свої інтереси (досягти своєї мети) власними силами.

Суб'єкт надання допомоги – це особа (організація), що має «ресурс допомоги»: засоби, необхідні для вирішення проблеми суб'єкта одержання.

2. Професійний характер та організованість. Ефективна допомога особам, які потребують її, передбачає професіоналізм – наявність в особи, яка надає допомогу, спеціальної освіти, спеціальних знань, навичок, досвіду роботи, підлеглість її діяльності професійним правилам. Професійна допомога особистості може бути організованою (формальною) та неорганізованою (неформальною).

3. Проблемна життєва ситуація як об'єкт допоміжного впливу – ситуація, яка характеризується недостатністю власних засобів для досягнення мети, невідповідністю між цілями та засобами її досягнення, цілями та результатами діяльності, необхідністю і можливістю вчинення певної дії.

Наряду з об'єктом допомоги особистості необхідно виділяти предмети допомоги особистості, тобто ті властивості і відносини

об'єкта, до яких прикладаються зусилля суб'єкта надання засобами, що мають в наявності, відповідно до поставлених цілей, задач.

4. Призначення допомоги як засобу задоволення інтересів в проблемній життєвій ситуації, крайня необхідність допомоги для потребуючого її і пріоритет його інтересів при наданні допомоги.

Етимологія слова «допомога» відображає її сутнісну рису як виду діяльності: «допомога» – це «сприяння, підтримка в чомусь», «участь в чомусь, що приносить полегшення».

Допомога особистості як діяльність суб'єкта надання передбачає наявність певного соціального процесу, по відношенню до якого вона виступає засобом, що полегшує здійснення. В якості такого основного процесу для допомоги особистості виступає реалізація конкретних економічних, політичних, духовних та інших інтересів особистості в проблемній життєвій ситуації.

Сутнісними рисами допомоги особистості як діяльності суб'єкта надання в інтересах суб'єкта одержання, що відрізняють її від інших видів соціального сприяння, являються:

- необхідність допомоги тому, хто її потребує, яка означає, що ненадання допомоги спричинить (може спричинити) значну шкоду особі, яка потребує допомоги, тоді як в інших видах соціального сприяння (співробітництві, послугах тощо) такої необхідності не має;
- пріоритет інтересів потребуючого в процесі надання допомоги, що полягає в тому, що в процесі впливу на предмет допомоги суб'єкт надання діє, реалізуючи інтерес суб'єкта одержання, не маючи при цьому власного інтересу, будь-яким чином відмінного від інтересу одержувача.

В професійній допомозі особистості як соціальному інституті сучасного суспільства поєднуються приватний (інтерес конкретної особи) та публічний починання. Провідне місце в процесі допомоги особистості відіграє приватний інтерес – допоміжний вплив має бути направлений на задоволення інтересу конкретного одержувача, в іншому випадку діяльність не може називатися допомогою, які б соціально значущі цілі цією діяльністю не переслідувалися. В той

же час, допомога особистості має суспільне та державне значення, виступає засобом задоволення суспільного інтересу.

5. Особлива ціль та направленість на результат. Ціллю допомоги особистості являється максимально сприятливе для потребуючого перетворення (подолання, вирішення) проблемної ситуації, максимально можливе в проблемній ситуації задоволення інтересів одержувача допомоги. Процес допомоги особистості характеризується єдністю цілі суб'єкта одержання та суб'єкта надання. Допомога особистості – це діяльність, направлена на результат – реалізацію інтересів одержувача. Ступінь збігу очікуваного та реального результатів допомоги характеризує її ефективність.

Зміст допомоги особистості складають дії (медичного, психологічного, правового тощо характеру в залежності від виду допомоги особистості), що здійснюються суб'єктом надання для вирішення проблемної ситуації в інтересах суб'єкта одержання, засоби, прийоми, способи, методи вчинення цих дій.

6. Адресність. Допомога особистості є не практично безмежною сукупністю різноманітних соціальних факторів, сприятливих для здійснення інтересів тієї чи іншої людини, групи, сприяючих подоланню проблем, що виникають в їхньому повсякденному житті, а професійною цілеспрямованою діяльністю, орієнтованою на конкретного суб'єкта (суб'єктів) одержання, конкретну проблемну життєву ситуацію (конкретний тип проблемних життєвих ситуацій), реалізацію конкретних інтересів суб'єкта одержання в проблемній життєвій ситуації. В той же час ступінь адресності може бути різним.

Названі вище ознаки допомоги особистості дозволили сформулювати наступне визначення: допомога особистості – це адресне, професійне, організоване сприяння особистості в перетворенні проблемної життєвої ситуації в цілях максимально повного задоволення її інтересів [2, с. 12].

На підставі аналізу ознак допомоги та дефініцій різноманітних видів допомоги автор визначає, що допомога в широкому сенсі – це активна професійна діяльність спеціаліста, спрямована на попередження або мінімізацію шкідливих наслідків, здатних спричинити

суттєву шкоду елементам життєдіяльності як окремої людини, так і групи осіб, спільності людей.

У вузькому сенсі допомога є професійне, організоване сприяння у перетворенні проблемної життєвої ситуації з метою максимально повного задоволення інтересів потребуючого суб'єкта. Правова допомога, являючись різновидом допомоги як такої, містить в собі всі притаманні їй ознаки. Це дозволяє зробити висновок, що правова допомога є різновидом допомоги особистості.

Література

1. Кашковский В. С. Юридическая помощь как правовая категория и социально-правовое явление: Автореф. дис. ... канд. юрид. наук. – Тамбов, 2009. – 24 с.

2. Панченко В. Ю. Юридическая помощь личности: Общеуниверситетский аспект: автореф. дис. на соискание науч. Степени канд. Юрид. Наук: спец. 12.00.01 / В. Ю. Панченко – Красноярск, 2004. – 28 с.

Ключові слова: правова допомога, допомога особистості, суб'єкт правової допомоги, сучасна держава.

Ключевые слова: правова помощь, помощь личности, субъект правовой помощи, современное государство.

Keywords: legal aid, personal assistance, subject of legal aid, modern state.

Кобак Марина Василівна

*Миколаївський окружний адміністративний суд
начальник відділу*

*Чорноморський національний університет імені Петра Могили
старший викладач, кандидат юридичних наук*

ПРОБЛЕМНІ ПИТАННЯ СПРАВЛЯННЯ СУДОВОГО ЗБОРУ ПРИ ВИРІШЕННІ СУДОМ ЗАЯВ, ПОВ'ЯЗАНИХ ІЗ ВИКОНАННЯМ СУДОВИХ РІШЕНЬ В АДМІНІСТРАТИВНИХ СПРАВАХ

У Кодексі адміністративного судочинства України (далі – КАСУ) міститься розділ IV «Процесуальні питання, пов'язані з виконанням судових рішень в адміністративних справах». Стаття 383 регулює